

گربیت شوالباج

مفاهیم پایه در
تحلیل شهری

ترجمه: شقایق عزیزی
استاد استادی و آشنای اسلامی واحد مرکزی

سرشناسه	:	شوابایخ، گریت
عنوان و نام پدیدآور	:	مفاهیم پایه در تحلیل شهری / گریت شوابایخ : ترجمه‌ی شادی عزیزی
مشخصات نشر	:	تهران : کتاب فکر نو، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	:	۱۲۴ ص؛ مصور (بخش رنگی)؛ جدول - نمودار
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۶۹۸۵-۲۱-۳
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبأ
یادداشت	:	عنوان اصلی: Basics urban analysis, c2۰۰۹
موضوع	:	شهرسازی
شناسه افزوده	:	عزیزی، شادی، ۱۳۵۵ - مترجم
بندی کنگره	:	۳۹۵ ۷م ۷۲/۶۶ HT
رده بندی دیویی	:	۳۰۷/۱۲۱۶
سازو کار ایسی ملی	:	۴۵۸۳۹۸۵

گروه شوابایخ

مفاهیم پایه در تحلیل شهری

ترجمه‌ی: شادی عزیزی

مدیر تولید	آرش حیدریان
طراحی جلد	آرش حیدریان
چاپ اول	۱۳۹۶
اینتوگرافی	ولیعصر
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	۱۲۰۰۰ تومان
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۹۸۵-۲۱-۳

فروشگاه و مرکز بخش کتاب

تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، نبش خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۶
کتاب فکر نو ۶۶۴۱۶۱۰۰

فروشگاه اینترنتی فکر نو؛ خریدی کاملاً متفاوت را تجربه کنید.

● Fekrenobook.ir

● Fekrenobok

● Fekreno

فهرست

۷	..... سخن مترجم
۱۱	..... پیشگفتار
۱۳	..... مقدمه

// فصل اول: اصول نظری تحلیل شهری_ ۱۹

۱۹	..... مشاهدات زیبایی‌شناختی_ شهر قابل رؤیت
۲۳	..... مشاهده علمی: شهر نامرئی
۲۵	..... مشاهده یکپارچه: شهر منطقی
۲۶	..... تجزیه و تحلیل سبک ساختمانی
۲۸	..... تجزیه و تحلیل الگوهای عملکردی
۲۹	..... تجزیه فضایی و وابستگی‌های احساسی
۳۱	..... مبانی های خرد و کلان
۲۸	..... تجزیه و تحلیل الگوهای عملکردی

// فصل دوم: تدوین و جمع‌آوری داده‌ها_ ۳۳

۳۳	..... مراحل آماده‌سازی و برنامه‌ریزی
۳۳	..... تعریف مسئله اصلی
۳۴	..... مقیاس و مرزبندی فضایی
۳۷	..... سنجش‌های مکرر و نظارت
۳۸	..... کار با سایر برنامه‌ریزان متخصص
۳۹	..... گردآوری و پردازش داده‌ها
۴۰	..... اطلاعات تاریخی
۴۰	..... نقشه‌های پایه
۴۵	..... نقشه‌های موجود و تحلیل آن
۴۸	..... عملیات میدانی در فرآیند تحلیل شهری
۵۱	..... مشارکت شهروندان، تماس با عواملان محلی

// فصل سوم: روش‌های تحلیل_ ۵۵

۵۶	..... تحلیل تاریخی
۵۹	..... تحلیل ساختار کاربری
۷۲	..... تحلیل ساختار حمل و نقل

۷۴	.....	ترافیک موتور
۷۸	.....	حمل و نقل عمومی محلی
۸۱	.....	تردد پیاده و دوچرخه
۸۳	.....	استنتاج از مشاهدات در تحلیل ساختار حمل و نقل
۸۵	.....	تحلیل ساختار فضای باز و سبز شهری
۹۲	.....	تحلیل ساختار کالبدی - فضایی
۹۹	.....	تحلیل فضای اجتماعی

II فصل چهارم: تفسیر و ارائه ۱۰۷

۱۰۷	.....	برهه کنش نتایج اصل تحلیل های بخشی
۱۰۸	.....	سنتز
۱۱۱	.....	مرحله اقدام
۱۱۳	.....	ارائه نتایج تحلیل

II سخن پایانی ۱۱۹

II منابع

سخن مترجم

واژه شهر، پیچیدگی‌های متعددی را در ذهن هر انسانی به فراخور سابقه تاریخی - فرهنگی و سطح کنش وی، تداعی می‌نماید که حاصل جوهر پویا و چندین لایه‌ای آن است. همچنین مناسبات انسان‌ها و اجتماعات انسانی نیز که شهرها بدون آن فاقد معنی می‌باشند، بر پیچیدگی‌هایی شهر می‌افزاید؛ و جالب آنکه نه تنها ساختارهای اجتماعی بر فضای شهری و ویژگی‌های آن تأثیرگذار می‌باشد، بلکه فضاهای شهری نیز بر رفتار ساکنین - حتی بازدیدکنندگان آن تأثیری شگرف دارد. لذا در هر نوع دخل و صرفی در پیکره شهر هرچند اندک، از طراحی یک بنا و طراحی شهری یک سیاق گرفته تا برنامه‌ریزی کل شهر یا بخشی از آن، نیاز به شناخت و تحلیل اساسی از شهر شامل تمامی ساختارهای تشکیل‌دهنده آن غیرقابل اجتناب است.

شناخت درست شهر یا فضاهای شهری باید آشنایی نسبی با مجموعه‌ای از حوزه‌های دانشی است که لایه‌های متعدد شهر را مورد مطالعه و تحلیل قرار می‌دهند. به عبارتی هر نوع اقدامی از طراحی شهری گرفته تا برنامه‌ریزی شهری که بر پایه تحلیل‌های سطحی و نادیده از زمینه شهری شکل گرفته باشد، تنها بر مسائل شهر می‌افزاید.

مهم‌تر آنکه شهر از مجموع جبری ساختارهای متعددی چون ساختارهای اجتماعی، کاربری، ترافیک و حمل‌ونقل، کالبدی و فضائی و... پدید نمی‌آید بلکه تعامل و برهم‌کنش این ساختارهاست که موجبات شکل‌گیری شهرها و فضاهای آن را رقم می‌زند. لذا هرگونه شناخت و تحلیل درست از شهر نیز می‌بایست مبتنی بر پایه چنین برهم‌کنش‌هایی سامان یابد؛ که لازمه چنین امری، فراتر رفتن از تحلیل‌های تخصص‌گرایانه بخشی است. این‌گونه است که بخش سنتز که شامل تحلیل فرا بخشی

می‌باشد از جمله مهم‌ترین و حساس‌ترین مراحل تحلیل شهری محسوب می‌گردد.

در ایران از سال ۱۳۸۸ برنامه شش ساله کارشناسی ارشد پیوسته معماری و شهرسازی به دو دوره چهار ساله کارشناسی و دو ساله کارشناسی ارشد معماری تقسیم گردید. همچنین رشته طراحی شهری به عنوان دوره کارشناسی ارشد دو ساله کاملاً جدای از کارشناسی ارشد معماری تبدیل گشت. بدین معنی که طراحی بنا به معماران و طراحی فضاهای شهر به طراحان شهر با فرض تخصصی نمودن آنان سپرده شد؛ اما غافل از آنکه طراحی بنا به عنوان جزئی از شهر فارغ از شناخت دقیق زمینه یا به عبارتی شهر، امکان‌ناپذیر است. هرچند که در برنامه کارشناسی معماری یک درس در طراحی با نام «تحلیل فضاهای شهری» در نظر گرفته شده است، اما این درس واحدی برای شناخت و تحلیل پدیده پیچیده‌ای چون شهر کافی به نظر نمی‌رسد. مخصوصاً اگر برنامه و طرح درس فکرسده‌ای نداشته باشد. به عبارتی فارغ از نیاز به بازنگری ساختار آموزش مدارس معماری، تدوین شرح درس به گونه‌ای که گامی از منابع مناسب برای چنین درسی و لزوم پیگیری و انجام فرآیندهای مرتبط با شناخت و تحلیل شهر در قالب آتیله‌های معماری در کوتاه‌مدت انجام ندهد، ممکن نیست.

همچنین در خصوص دانشجویان طراحی در برنامه ریز شهری نیز تحلیل درست شهر، زیربنای تمامی اقدامات آنان از طراحی کوچک‌ترین جز شهر تا برنامه‌ریزی کل آن است.

با توجه به ضرورت شناخت و تحلیل درست شهر، کتاب حاضر راهنمای بسیار مناسب و به زبان ساده برای دانشجویان معماری، طراحی شهری و برنامه‌ریزی شهری می‌باشد. این کتاب دارای چهار فصل شامل اصول نظری تحلیل شهری، تدارکات و جمع‌آوری داده‌ها، روش‌های تحلیل و

تفسیر و ارائه می‌باشد که در قالب آن به دانشجویان کمک می‌نماید که طی فرآیندی جامع و در عین حال ساده‌سازی شده به شناخت و تحلیل درستی از محدوده شهری مورد مطالعه خویش دست یابند.

کتاب حاضر که عنوان «مفاهیم پایه در تحلیل شهری» برای آن در نظر گرفته شده است، یک جلد از مجموع شش جلد کتابی است که راهنمای بسیار مناسبی برای دانشجویان معماری می‌باشد. البته لازم است که این کتاب تنها کتاب این مجموعه است که علاوه بر دانشجویان طراحان نام دانشجویان برنامه‌ریزی شهری نیز مناسب است.

- این شش جلد عبارتند از:
- مفاهیم پایه در ایده، دانش طراحی معماری
- مفاهیم پایه در طراحی
- مفاهیم پایه در طراحی مسکن
- مفاهیم پایه در روش‌های طراحی
- مفاهیم پایه در تحلیل شهری
- مفاهیم پایه در طراحی با آب

در پایان بر خود لازم می‌دانم که از همکاری صمیمانه و محبت نظر آقای آرش حیدریان در راستای انتشار این کتاب توسط انتشارات فکرنو بی‌نهایت سپاسگزاری کنم.

شادی عزیزی

آذرماه ۱۳۹۵

پیشگفتار

مطالعه ساختارهای شهری موجود، در کنار تنوع^۱ اجتماعی، ویژگی‌های تاریخی و معمارانه آنان، بخش عمده و مهم برنامه‌ریزی شهری مدرن محسوب می‌گردد. شهرها و مناطق^۲ درون‌شهری غالباً به واسطه نسل‌های متعددی که هرکدام روش متفاوتی در اندیشیدن دارند، ساخته می‌شوند. آنجایی که تعداد قابل‌ملاحظه‌ای از این ویژگی‌ها، قابل تشخیص باشد، یک محله شهری از دیگر محلات متمایز می‌گردد.

تحلیل مکانیسم‌ها^۳ که ویژگی‌های هر محله شهری را رقم زده‌اند، در کنار ثبت زمینه فضایی فراتر از آن محلات و شناخت شکست‌ها و خطاهای برنامه‌ریزی شهر، آن محدوده، پایه و اساس تأمین آینده بلندمدت محله‌های شهری موجود و توسعه آتی آنان را شکل می‌دهد. به عبارتی نیاز به این روش‌ها نشان می‌دهد که تحلیل شهری زیربنای هر پروژه برنامه‌ریزی شهری می‌باشد. همچنین تحلیل شهری در خصوص پروژه‌های ساختمانی نیز زیربنا و زمینه شکل‌گیری برنامه‌ریزی هوشمند خواهد بود.

کتاب مفاهیم پایه در تحلیل شهری، اصول پایه و روش‌های عملی متنوعی را در اختیار دانشجویان برنامه‌ریزی شهری و معماری قرار می‌دهد. کتاب مفاهیم پایه در بلوک‌های ساختمانی شهری^۴ که دربرگیرنده معرفی نکاتک عناصر ساختاری شهری می‌باشد، مکملی خوبی برای این کتاب است که بر تحلیل ساختارهای شهری موجود

- 1- Diversity
- 2- District
- 3- Context
- 4- Basics urban building blocks

و ویژگی‌های آنان تمرکز دارد. به عبارتی تأکید این کتاب بر تشریح چگونگی تدارک اطلاعات و انجام تحلیل تمامی عوامل شهری و کار با منابع داده‌ها و اطلاعات در محدوده‌های خاصی از تحلیل استوار است. روش‌های تحلیل ارائه شده در این کتاب برگرفته از تجارب عملی شخص نویسنده می‌باشد. همچنین وی انواع مستندسازی نتایج تحلیل را معرفی نموده و به مرور اقدامات، بر اساس نتایج تحلیل می‌پردازد. کتاب مفاهیم پایه در تحلیل شهری ترکیب ارزنده‌ای از رهنمودهای روش‌شناختی و دانش عملی است که برای دانشجویان هم در فضای آکادمیک و هم در پروژه‌های حرفه‌ای مفید خواهد بود.

برت بیلفلد

ویراستار

www.ketab.ir